

CYNLLUN IAITH GYMRAEG <u>CYNGOR CYMUNED LLANPUMSAINT</u>		LLANPUMSAINT COMMUNITY COUNCIL WELSH LANGUAGE SCHEME
Mae Cyngor Cymuned Llanpumsaint wedi mabwysiadu'r egwyddor, wrth gynnal busnes cyhoeddus yng Nghymru, y bydd yn trin y Gymraeg â'r Saesneg ar y sail eu bod yn gyfartal. Mae'r cynllun hwn yn nodi sut y bydd y Cyngor yn gweithredu'r egwyddor honno wrth ddarparu gwasanaethau i'r cyhoedd yn Llanpumsaint.	1	Llanpumsaint Community Council has adopted the principle that in the conduct of public business in Wales it will treat Welsh and English on a basis of equality. This scheme sets out how the Council will implement that principle in the provision of services to the public in Llanpumsaint.
Mae'r Cyngor yn cydnabod y gall aelodau'r cyhoedd fynegi eu barn a'u hanghenion yn well yn eu dewis iaith, mai mater o arfer da yn hytrach na goddefgarwch yw eu galluogi i ddefnyddio'u dewis iaith ac y gall gwadu'r hawl i ddefnyddio eu dewis iaith eu rhoi mewn sefyllfa anfanteisiol. Bydd y Cyngor felly yn cynnig i'r cyhoedd yr hawl i ddewis pa iaith i'w ddefnyddio wrth ymdrin ag ef. Cafodd y cynllun iaith ddiwygiedig yma ei gymeradwyo gan Comisiynydd y Gymraeg ar 04/09/2026.	2	The Council recognises that members of the public can express their views and needs better in their preferred language, that enabling them to use their preferred language is a matter of good practice rather than a concession and that the denial of that right could place members of the public at a real disadvantage. The Council will therefore offer the public the right to choose which language to use in dealings with the Council. This revised Welsh language scheme was approved by the Welsh Language Commissioner on 04/09/2026.
Nod y Cyngor mewn perthynas â'r Cynllun hwn yw: ○ galluogi pawb sydd yn defnyddio gwasanaeth neu drafod gyda'r Cyngor neu'n cyfrannu at y broses ddemocrataidd i wneud hyn trwy gyfrwng y Gymraeg neu'r Saesneg yn ôl dewis personol yr unigolyn. ○ hyrwyddo'r defnydd o'r Gymraeg yn y gymuned. ○ annog eraill i hyrwyddo a defnyddio'r Gymraeg yn y gymuned.	3	In relation to this Scheme, the Council aims: ○ to enable everyone who receives or uses the Council's services or contributes to the democratic process to do so through the medium of Welsh or English, according to personal choice. ○ to encourage the use of the Welsh language in the community. ○ to encourage others to use the Welsh language in the community.
Ymhlith prif ddyletswyddau'r Cyngor mae: ○ ystyried materion cynllunio; ○ awgrymu gwelliannau yn ymwneud â phriffyrdd;	4	Amongst the Council's main duties are: ○ consider planning matters; ○ suggest improvements regarding highways;

○ cydweithio â'r heddlu i ddiogelu'r gymuned; ○ cyfrifoldeb am oleuadau stryd; ○ rhoi cefnogaeth ariannol i nifer o sefydliadau gwirfoddol ac elusennol lleol; ○ gofalu am seddau eistedd a byrddau arddangos cyhoeddus;		○ work with the police to safeguard the community; ○ responsibility for street lights; ○ provide financial assistance for various local voluntary organisations and charities; ○ look after public seating and notice boards;
Mae gan y Cyngor 4 o aelodau etholedig a 2 aelod cyfetholedig ac mae'r Clerc yn gweithio'n rhan amser.	5	The Council has 4 of members and 2 co-opted members and the Clerk who works part time.
Polisiâu a mentrau	6	Policies and initiatives
Wrth lunio neu ystyried polisiâu a mentrau newydd, bydd y Cyngor yn: ○ asesu eu heffaith ieithyddol gan ofalu eu bod yn gyson â'r Cynllun Iaith; ○ hyrwyddo a hwyluso defnyddio'r Gymraeg pryd bynnag y bydd hynny'n bosibl, ac yn symud yn nes at weithredu'r egwyddor o gydraddoldeb yn llawn bob cyfle a ddaw; ○ ymgynghori â Chomisiynydd y Gymraeg ymlaen llaw ynglŷn ag unrhyw fwrriad fyddai'n effeithio ar y Cynllun hwn, neu Gynllun unrhyw gorff cyhoeddus arall. Ni newidir y Cynllun hwn heb gytundeb y Comisiynydd ymlaen llaw; ○ sicrhau bod y sawl sydd yn ymwneud â llunio polisiâu yn ymwybodol o'r Cynllun ac o gyfrifoldebau'r Cyngor o dan Deddf yr Iaith Gymraeg 1993 a Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011; ○ sicrhau y bydd mesurau yn y Cynllun yn cael eu gweithredu wrth roi polisiâu a mentrau newydd ar waith.		In devising new policies and initiatives the Council will: ○ assess their linguistic effect and ensure that they are consistent with the Welsh Language Scheme; ○ promote and facilitate the use of Welsh wherever possible and will move closer to implementing the principle of equality fully at every opportunity; ○ consult with the Welsh Language Commissioner in advance regarding proposals that will affect the scheme, or the scheme of any other public body. The scheme will not be altered without the Commissioner's agreement; ○ ensure that those involved in formulating policy will be aware of the Scheme, and of the Council's responsibilities under the Welsh Language Act 1993 and the Welsh Language (Wales) Measure 2011; ○ ensure that the measures contained in the Scheme are applied to new policies and initiatives when they are implemented.
○ Lle mai dim ond mân wahaniaeth sydd rhwng y sillafiad Cymraeg â'r Saesneg o enw lle, stryd, ward, neu gymuned bydd y Cyngor yn cefnogi mabwysiadu'r ffurf Gymraeg.		○ Where only minor differences exist between the Welsh and English spelling of place, street, ward, or community names, the Council will support the adoption of the Welsh version.

Safonau ansawdd	7	Standards of quality
Bydd y Cyngor yn darparu gwasanaeth o'r un safon uchel ac yr un mor brydlon yn y ddwy iaith.		Services provided in English or Welsh will be of an equally high standard and equally prompt.
Ymdrin â'r cyhoedd sydd yn siarad Cymraeg	8	Dealing with the Welsh-speaking public
Gohebu ysgrifenedig (post ac e-bost) - Bydd y Cyngor yn croesawu gohebiaeth yn y Gymraeg neu'r Saesneg. Bydd unrhyw ymateb i lythyrau a dderbynnir yn cael ei ddarparu yn yr un iaith â'r ohebiaeth wreiddiol. - Ni fydd ateb gohebiaeth trwy gyfrwng y Gymraeg yn achosi oedi. - Dechreuir pob gohebiaeth ag aelod o'r cyhoedd yn ei dewis/ddewis iaith lle bo hynny'n hysbys.		Written communication (mail and e-mail) - The Council will welcome correspondence in either Welsh or English. Any responses to letters received will be in the same language as the original correspondence. - Correspondence through the medium of Welsh will not in itself lead to any delay. - All correspondence with a member of the public will be initiated in his/her preferred language if known.
- Bydd pob cylchlythyr a llythyr safonol i'r cyhoedd yn ddwyieithog. - Lle bo'n berthnasol, bydd cyfeiriad e-bost swyddogol y Cyngor yn cynnwys datganiadau yn y ddwy iaith yn ei gwneud hi'n glir bod croeso i ohebiaeth yn y Gymraeg neu'r Saesneg.		- All circular or standard letters to the public will be bilingual. - Where relevant, the Council's official email address will include a statement in both languages making it clear that correspondence is welcome in either Welsh or English.
Pan ddaw swydd y Clerc yn wag bydd y Cyngor yn ei hysbysebu gan nodi fod sgiliau dwyieithog yn ddymunol er mwyn i'r Cyngor allu cynnig gwasanaeth dwyieithog i'r cyhoedd.		When the Clerk's post becomes vacant it will be advertised confirming that bilingual skills will be desirable so that the Council can offer a bilingual service to the public.
Galwadau ffôn	9	Telephone calls
Gan nad yw'r Clerc yn siarad Cymraeg ar hyn o bryd, nid oes modd i'r Cyngor gynnig delio â galwadau yn Gymraeg yn y lle cyntaf. Ond pan fo aelod o'r cyhoedd yn dymuno siarad Cymraeg bydd y Clerc yn cynnig trefnu fod aelod Cymraeg o'r Cyngor yn dychwelyd yr alwad, a hynny o fewn – un ai 24 oriau neu'n esbonio bod croeso i'r unigolyn barhau gyda'r		As the Clerk does not currently speak Welsh, the Council cannot deal with calls in Welsh from the outset. However, when a member of the public wishes to speak Welsh the Clerk will offer to arrange for a Welsh speaking Council member to return the call – either in 24 hours or explain that the individual is welcome to continue with the call in English or send in their enquiry in written form in Welsh.

alwad yn Saesneg neu anfon ei ymholiad yn Gymraeg trwy lythyr.		
Cyfarfodydd cyhoeddus a drefnir gan neu ar ran y Cyngor	10	Public meetings organised by or on behalf of the Council
○ Croesewir cyfraniadau yn y Gymraeg neu'r Saesneg mewn cyfarfodydd cyhoeddus a gynhelir gan y Cyngor. Gwneir hyn yn glir yn y papurau sy'n galw neu'n hysbysebu'r cyfarfod.		○ Contributions are welcomed in either Welsh or English at public meetings held by the Council. This will be stated clearly in the notices that inform or publicise the meeting.
○ Bydd unrhyw gyfarfod cyhoeddus a gynullir i drafod y Gymraeg, addysg Gymraeg, treth y Cyngor neu wybodaeth am etholiad/isetholiad lleol yn ddwyieithog.		○ Any public meeting that is held to discuss the Welsh Language, Welsh medium education, Council Tax or any information regarding local elections/by-elections will be bilingual.
○ Bydd pob cyhoeddusrwydd am gyfarfod cyhoeddus o'r fath yn ddwyieithog.		○ All publicity for public meetings will be bilingual.
○ Os yw'n hysbys ar gychwyn y cyfarfod bod pawb sy'n bresennol yn siarad Cymraeg, cynhelir y cyfarfod yn Gymraeg.		○ If it is evident at the beginning of a meeting that all those present speak Welsh, the meeting will be held in Welsh.
○ Bydd y Cyngor yn darparu offer cyfieithu ar gyfer y di-Gymraeg, yn ôl y galw, mewn cyfarfod cyhoeddus a drefnir gan neu ar ran y Cyngor.		○ The Council will provide translation facilities for non Welsh-speakers, according to need, for public meetings arranged by or on behalf of the Council.
○ Pan fo'n hysbys i'r Cyngor fod aelod o'r cyhoedd yn dymuno siarad Cymraeg mewn cyfarfod cyhoeddus fyddai fel arall yn uniaith Saesneg, dylid parchu hynny trwy wneud y trefniadau cyfieithu priodol.		○ When the Council is aware that a member of the public wishes to speak Welsh in a public meeting that would otherwise be conducted in English, this should be respected by providing appropriate translation arrangements.
○ Wrth gychwyn y cyfarfod, bydd y Cadeirydd yn dwyn sylw mynychwyr at wasanaeth cyfieithu ar y pryd pan fo ar gael.		○ At the start of the meeting, the Chair shall draw attendees' attention to interpretation services when available.
○ Bydd un aelod yn defnyddio'r Gymraeg mewn cyfarfodydd cyhoeddus a drefnir gan y Cyngor.		○ One member will use Welsh in public meetings arranged by the Council.
○ Bydd un Aelod Etholedig yn bresennol mewn cyfarfodydd cyhoeddus i groesawu'r cyhoedd ac i ddelio ag ymholiadau, cwestiynau neu sylwadau yn y Gymraeg.		○ One Elected Member will be present at public meetings to welcome the public and to deal with enquiries, questions or comments in Welsh.

Cyfarfod arferol y Cyngor	11	Ordinary Council meetings
○ Gan mai dim ond un cynghorydd sy'n siarad Cymraeg ar hyn o bryd, cynhelir cyfarfodydd y Cyngor yn ddwyieithog. Os bydd mwy o siaradwyr Cymraeg yn ymuno â'r cyngor, yna bydd gwasanaethau cyfieithu yn cael eu cyflogi. Os bydd aelod o'r cyhoedd sy'n siarad Cymraeg yn dymuno gwrandao ar y cyfarfod ac yn well ganddo glywed Cymraeg, yna gellir darparu cyfieithydd gyda 10 diwrnod o rybudd.		○ As there is only one councillor who is a Welsh speaker at present, Council meetings are conducted bilingually. Should more Welsh speakers join the Council then translation services will be employed. Should a Welsh speaking member of the public wish to listen to the meeting in Welsh then, with 10 days notice, a translator can be provided.
○ Bydd pob hysbysiad ac agenda o gyfarfodydd y Cyngor yn ddwyieithog.		○ The notice and agenda for the Council meetings will be bilingual.
○ Cyhoeddir y cofnodion yn ddwyieithog.		○ The minutes will be published bi-lingually.
Cyfarfodydd wyneb yn wyneb gyda'r cyhoedd	12	Face-to-face meetings with the public
○ Bydd y Cyngor yn croesawu cyfarfodydd gyda'r cyhoedd yn y Gymraeg neu'r Saesneg, a bydd y Clerc yn gofalu fod trefniadau yn cael eu gwneud i alluogi unrhyw aelod o'r cyhoedd sydd eisiau trafod materion yn y Gymraeg i wneud hynny gydag aelod dwyieithog o'r Cyngor.		○ The Council welcomes meetings with the public in either Welsh or English, and the Clerk will ensure that appropriate arrangements are taken to enable any member of the public who wishes to discuss matters in Welsh to do so with a bilingual Member of the Council.
Gwefan a safleoedd rhwydweithio cymdeithasol	13	Website
○ Bydd cyhoeddiadau a wneir ar ran y Cyngor ar y we yn Gymraeg a Saesneg.	○	○ Announcements made on the internet on behalf of the Council will be in Welsh and English.
Hunaniaeth gorfforaethol	14	Corporate identity
Bydd enw'r Cyngor yn Gymraeg neu'n ddwyieithog.		The Council's name is to be in Welsh and English.
Llunio a chyhoeddi deunyddiau cyhoeddus	15	Producing and publishing public documents
○ Bydd deunydd a anelir at y cyhoedd megis dogfennau, a deunydd esboniadol sy'n ymwneud yn benodol â'r Gymraeg neu addysg Gymraeg, Treth y Cyngor, gwybodaeth am etholiad/isetholiad lleol a ffurflenni grant yn ddwyieithog gyda'r ddwy iaith yn ymddangos yn yr un dogfen. Argraffir y ddau fersiwn		Publications aimed at the public, such as documents and explanatory material dealing with the Welsh language, Welsh medium education, Council tax, information about local elections/by-elections and grants forms will be bilingual with both language versions forming one document. The versions will be printed side-by-side where possible to

ochr yn ochr lle bo'n bosibl er mwyn hwyluso croesgyfeirio, dosbarthu a chynnig dewis iaith.		facilitate easy cross-reference, distribution and offer language choice.
Yng nghyd-destun gweithgareddau hysbysebu a chyhoedduswydd bydd materion sy'n ymwneud â'r Gymraeg, addysg Gymraeg, Treth y Cyngor a gwybodaeth am etholiad/isetholiad lleol yn ddwyieithog.		Advertising and publicity activities dealing with the Welsh language, Welsh medium education, Council tax, information about local elections/by-elections will be bilingual.
Bydd hysbysebion a hysbysiadau y Cyngor - i'w gosod yn y wasg, ar hysbysfyrdau neu mewn unrhyw gyfrwng arall, sydd yn ymwneud â'r Gymraeg, addysg Gymraeg, Treth y Cyngor, a gwybodaeth am etholiad/isetholiad lleol yn ddwyieithog.		Council advertisements and notices dealing with the Welsh language, Welsh medium education, Council tax, information about local elections/by-elections – to be placed in the press, on notice boards or any other medium will be bilingual.
Bydd hysbysebion swyddi yn ymddangos yn ddwyieithog mewn cyhoeddiadau Saesneg/dwyieithog ac yn Gymraeg yn unig mewn cyhoeddiadau Cymraeg gyda throednodyn yn Saesneg.		Job advertisements will appear bilingually in English/bilingual publications and in Welsh only in Welsh language publications with a footnote in English.
Arwyddion swyddfa'r Cyngor	16	Council office signage
Bydd pob arwydd gwybodaeth a godir am y tro cyntaf neu yn lle hen arwydd ar eiddo'r Cyngor yn ddwyieithog, ac felly hefyd unrhyw arwyddion gwybodaeth gyhoeddus eraill y mae'r Cyngor yn gyfrifol amdanynt. Fe fydd y ddwy iaith yn ymddangos ochr yn ochr â'r fersiwn Gymraeg ar y chwith neu uwchben y Saesneg. Bydd maint, ansawdd, eglurder ac amlygrwydd y testun yn gyfartal yn y Gymraeg ac yn y Saesneg.		All new information signs or those replacing previous signs on Council property will be bilingual, as will any other public information signs for which the Council is responsible. The two languages will appear side by side, with the Welsh version appearing to the left or above the English. The size, quality, legibility and prominence of text will be equal in Welsh and English.
Dyfarnu grantiau a chymorth ariannol	17	Awarding grants and financial assistance
Yn y manylion a roddir i'r rhai sy'n bwriadu ymgeisio am gyfraniad ariannol tuag at weithgareddau lleol, bydd y Cyngor yn gwneud yn glir fod angen i ymgeiswyr ddisgrifio sut y maent yn bwriadu		In the information that is sent to those intending to apply for financial assistance towards local activities, the Council will make it clear that there is need for applicants to describe how they intend to reflect the bilingual nature of the

adlewyrchu natur ieithyddol y gymuned a'u cynulleidfa yn y gweithgaredd(au) y maent yn gofyn am gefnogaeth ariannol tuag ato(ynt). Wrth bwyso a mesur ceisiadau, bydd y Cyngor yn sicrhau fod ymgeiswyr wedi adlewyrchu natur ieithyddol y gymuned a'u cynulleidfa yn briodol yn eu cais.		community and their audience in the activity(ies) for which they require financial support. When considering applications, the Council will ensure that applicants have appropriately reflected the linguistic nature of the community and their audience in their application.
Bydd y Cyngor hefyd yn hysbysu'r ymgeisydd am y menter iaith lleol all ddarparu cyngor a chymorth ymarferol ynglŷn â chynnwys dwyieithog y gweithgaredd, gan gynnwys gwybodaeth ar unrhyw grantiau sydd ar gael at y pwrpas hwn.		The Council will also notify the applicant that the local menter iaith can provide advice and practical assistance in relation to the bilingual content of the activity, including information on grants available for this purpose.
Gwasanaethau a ddarperir gan drydydd parti	18	Services provided by a third party
Bydd unrhyw drefniadau a wneir gan y Cyngor i ddefnyddio trydydd bartïon i ddarparu gwasanaethau cyhoeddus ar ei ran yn cydymffurfio â gofynion penodol y Cynllun fel a amlinellwyd gan y Cyngor. Bydd y Cyngor yn nodi pa fesurau perthnasol o'r Cynllun y bydd angen i'r trydydd parti gydymffurfio â nhw yn y manylebau tendro neu contract.		Any arrangements made by the Council to use a third party to deliver services to the public on its behalf will comply with the specific requirements in the Scheme as outlined by the Council. The Council will outline which relevant measures in the Scheme the third party will have to adhere to within the tendering or contract specifications.
Trefniadau gweinyddol a monitro	19	Administrative arrangements and monitoring
Mae gan y Cynllun hwn gefnogaeth lawn y Cyngor.		This Scheme has the full support of the Council.
Y Clerc fydd yn gyfrifol am weithrediad y Cynllun o ddydd i ddydd o fewn y Cyngor.		The Clerk will be responsible for implementing the Scheme on a day-to-day basis within the Council.
Yn ôl y galw bydd y Clerc yn sicrhau bod canllawiau a chyfarwyddiadau ar gael i bawb sydd yn ymwneud â gweithredu'r Cynllun.		According to need, the Clerk will ensure that guidelines and instructions will be available to all who are involved in the implementation of the scheme.
Clerc y Cyngor fydd yn gyfrifol am fonitro gweithrediad y Cynllun.		Responsibility for monitoring the Scheme will rest with the Clerk of the Council.
Bydd y Cyngor yn rhoi cyhoeddusrwydd i'r cynllun yn rheolaidd.		The Council will publicise the Scheme regularly
Cwynion	20	Complaints

Dylid cyfeirio unrhyw sylwadau, cwynion neu awgrymiadau sy'n gysylltiedig â'r Cynllun i sylw: Angela Bearman Clerc y Cyngor Cymuned Llanpumsaint. Pantycelyn Llanpumsaint SA33 6BT llanpumsaintclerk@outlook.com		Any comments, complaints or suggestions regarding the Scheme should be addressed to: Angela Bearman Clerk of Llanpumsaint Community Council Pantycelyn Llanpumsaint SA33 6BT llanpumsaintclerk@outlook.com
Adolygu	21	Review
Bydd y Cyngor yn adolygu cynnwys y Cynllun hwn pob 3 blynedd.		The Council shall review the contents of this Scheme every 3 years.